



# БЕЛАРУСКІ УНІВЕРСІТЭТ

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, КАМСАМОЛЬСКАГА І ПРАФСАЮЗНЫХ  
КАМІТЭТАЎ БЕЛАРУСКАГА ОРДЭНА ПРАЦОўНАГА ЧЫРВОНАГА СЦЯГА  
ДЗЯРЖАўНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА

1986

17

КРАСАВІКА

№ 14 (1500)

ВЫДАЕЦЦА З 1922 ГОДА

## 20 красавіка — Дзень савецкай навукі

ФАКУЛЬТЭТУ РАДЫЁФІЗІКІ І ЭЛЕКТРОНІКІ — 10 ГАДОУ!

### ПЕРАБУДОВА ў ДАРОЗЕ

Думаю, усім зразумела, што пасля XXVII з'езда КПСС працаваць так, як мы працавалі да яго, ужо нельга. Усім, ад студэнта да прафесара, трэба знайсці такія сферы прымянення сваіх намаганняў, дзе эфект для агульнай справы быў бы максімальны.

Вядома, што прырода ўчынкаў чалавека можа быць дваістай: ці асабістай, ці той, якая зыходзіць ад кіраўніка. У любым выпадку яна павінна быць свядомай і задавальняць аднаму агульнаму для ўсіх патрабаванню — паскарэнню навукова-тэхнічнага прагрэсу.

пропускі заняткаў, спазненні, выпадкі непадрыхтаванасці. Паспех да маладога спецыяліста прыходзіць толькі праз працу, працу на лекцыі, у лабараторыі, у бібліяцы, на вытворчай практыцы. Іменна камсамольцы павінны стаць завадатарамі пачыну: кожную хвіліну часу — прадукцыйнай працы.

Трэцяя ўмова — гэта сучаснае радыёэлектроннае абсталяванне вучэбных лабараторый. Гэта работа кафедраў і дэканата. Нельга рыхтаваць спецыялістаў з апарэджаннем, працуючы на ўстарэлай тэхніцы. І, зразумела, прадастаўленне ў распараджэнне студэнтаў такой колькасці вылічальнай тэхнікі, якой хапіла б на ўсе віды студэнцкіх работ. Камп'ютэрная пісьменнасць — гэта не заклік, гэта жыццёвая неабходнасць!

Выкананне пералічаных умоў павінна стаць адным з важнейшых момантаў перабудовы дзейнасці ўсяго факультэта. Лічу, што нам такая перабудова пад сілу.

І, нарэшце, апошняе. Гэта — падрыхтоўка спецыялістаў у больш кароткія тэрміны. Перш за ўсё, ці рэальная гэта задача? Аб'ём інфармацыі, неабходнай для забеспячэння спецыяльнасці «радыёфізіка і электроніка», увесь час расце. Становіцца ўсё больш складанай матэрыяльная база галіны. Вельмі шырокі спектр як тэарэтычных, так і прыкладных даследаванняў па радыёэлектроніцы. І ўсё ж задача рэальная.

Рэальная таму, што вельмі вялікія страты вучэбнага часу. Практычна гэтыя страты складаюць каля 20 вучэбных тыдняў, гэта значыць 700 вучэбных гадзін. Гэта больш адной сёмай часткі агульнага вучэбнага часу. Калі ўлічыць, што дзевяты семестр выкарыстоўваецца з нізкай эфектыўнасцю, то можна меркаваць,

што рэзэрв даходзіць да адной пятай агульнага вучэбнага часу. А гэта ўжо цэлы год. Гэта першы аргумент для пошуку рэзерваў скарачэння часу навучання.

Другі аргумент — гэта дакладная фармулёўка стратэгіі падрыхтоўкі: вучыць таму, што спатрэбіцца спецыялісту. Гэта значыць — грунтоўная базавая падрыхтоўка па матэматыцы і фізіцы і глыбокая вузкая спецыялізацыя. Акрамя таго, ёсць яшчэ шэраг спецыяльных факультэцкіх дысцыплін, змест якіх трэба зрабіць інфарматыўным і сучасным. Пры такім падыходзе могуць быць вызначаны яшчэ рэзервы часу.

І трэці аргумент — выкарыстанне багатых магчымасцей студэнтаў па больш хуткаму засваенню матэрыялу. Цяпер, пры навучанні «караван ідзе з хуткасцю самага лянівага вярблюда».

Мадэль «Каравана» трэба мадэрнізаваць. Ужо да канца першага курса можна вызначыць групу творчай, здольнай моладзі і прапанаваць гэтай групе больш высокі тэмп навучання. Гэта будзе апраўданым мерапрыемствам нават у тым выпадку, калі час выпуску будзе адзіным для ўсіх; дадатковыя праграмы маглі б дазваляць такой групе выпускнікоў паспрабаваць свае сілы ў творчых работах: як тэарэтычных, так і прыкладных.

Сур'езныя задачы стаяць перад факультэтам у святле сучасных патрабаванняў. Але яны могуць быць вырашаны, калі кожны член калектыву будзе лепш працаваць, лепш вучыцца, з большай аддачай ствараць тое новае, што вызначыць у электроніцы будучае.

А. ШЫРОКАУ,  
дэкан факультэта  
радыёфізікі і электронікі,  
прафесар.

НА ЗДЫМКУ: загадчыкі кафедры факультэта радыёфізікі і электронікі абмяркоўваюць праграму паскарэння дзейнасці калектыву.

Фота А. ВАЛОШЫНА.

#### ТОЛЬКІ ФАКТ

### І ЛІЧЫ ПЕСНЯІ ГУЧАЦЬ

\* Кандыдатаў навук, дацэнтаў у 1976 г. — 27, у 1986 — 44.

\* Аб'ём выкананых гаспадарча-дагаворных НДР на суму (у рублях) у 1976 г. — 1 млн. 430 тыс., у 1986 — 2 млн. 542 тыс.

\* Эканамічны эфект ад укаранення гаспадарча-дагаворных НДР на суму (у рублях) у 1976 г. — 532 тыс., у 1986 — 3,5 млн.

\* Аўтаматызаваная тэлевізійная сістэма на базе ЕС ЭВМ экспанавалася на міжнародных выстаўках у Югаславіі, ГДР.



**ТРАДЫЦЫЙНАЯ** 43-я навукова-студэнцкая канферэнцыя адбылася на ўсіх факультэтах універсітэта. У час яе праходжання на філалагічным факультэце працавала 14 секцый, дзе выступалі студэнты з дакладамі. Увечары былі падведзены вынікі: выступілі кіраўнікі секцый, адбылося ўзнагароджанне ўдзельнікаў.

Г. ЮРЧАНКА.

**СПАРОРНІЦТВА ПА ГРАВОМУ СПОРТУ** вызначыла лепшых у гэтым відзе спартсменаў універсітэта: С. Каравая, У. Шаўчука, П. Бурдыку (юрфак). У камандным заліку пераможцы — юрыдычны (221 ачко), гістарычны (136) і геаграфічны (115) факультэты.

А. БАЛДЗІН.

**ЗВАННЕ НАРОДНАГА** з поспехам пацвердзілі на XII абласным аглядзе-конкурсе мастацкай самадзейнасці народных калектываў хор народнай песні выкладчыкаў і супрацоўнікаў універсітэта (кіраўнік Л. Снапкова, хормайстар Я. Пачакоўская).

М. ТАРАСАВА.

**ДАўНЯЯ СПАРТЫўНАЯ** дружба звязвае трэнера кіўляна У. Драгу і настаўніка беларускіх спартсменаў В. Кавалёва. бо сустрэчы цяжкаатлетаў двух універсітэтаў сталі ўжо традыцыйнымі.

Нягледзячы на халоднае надвор'е, на памосце ў дні таварыскага спаборніцтва было гарача. дзе задавалі тон ва ўсіх вагавых катэгорыях беларусы.

Гасцей задавалі суверэны і надзея на рэванш у маі ў наступным турніры, які пройдзе ў Ужгарадзе.

Перамогу камандзе БДУ імя У. І. Леніна здабылі штангісты У. Сядых, І. Казлоў (гістфак), П. Бурдыка, С. Каравая, У. Шаўчук (юрфак), І. Здановіч (ПА), В. Сідарэнка (хімфак).

А. АХРЫМОВІЧ.

#### ДОБРЫ НАСТРОЙ

панаваў на вечары-медыуме, які адбыўся на факультэце журналістыкі. Атракцыёны, вяслілае тэатралізаванае прадстаўленне, вялікая фотагазета пра родны курс, жарты — так трэцякурснікі аднавілі старую добрую факультэцкую традыцыю — медыумам адзначыць сярэдзіну навучання ва ўніверсітэце.

Г. СВЯТЛЯК.

**НА XXIV УСЕСАЮЗНАЙ** студэнцкай навуковай канферэнцыі «Студэнт і НТП» (Новасібірск) ад БДУ імя У. І. Леніна было 7 прадстаўнікоў. 4 даклады зрабілі пасланцы факультэта радыёфізікі і электронікі. Дыпламам адзначаны студэнт гэтага факультэта І. Заплечнікаў.

А. ВІХРОВА.

**ВЫШЭЙШАЯ ШКОЛА** ў паскарэнні навукова-тэхнічнага прагрэсу можа ўдзельнічаць як непасрэдна, так і садзейнічаць гэтакіму ўскосным шляхам, які, у сваю чаргу, з'яўляецца асноўным. Размова ідзе аб якасці падрыхтоўкі спецыялістаў. Калі перавесці патрабаванні з'езда на мову задач ВНУ, гэта будзе так: рыхтаваць для народнай гаспадаркі патрэбных спецыялістаў, рыхтаваць якасна і ў больш кароткі тэрмін.

Факультэт звярнуўся да кіраўнікоў вядучых прадпрыемстваў радыётэхнічнай, электроннай і іншых галін прамысловасці з просьбай зрабіць ці пацвердзіць заяўку на патрабаваную колькасць выпускнікоў, каб на аснове гэтага прагнозу рыхтаваць роўна столькі, колькі патрэбна. Тут памылак быць не павінна. Найбольш жадаемай можа стаць мэтавая падрыхтоўка па дамоўленасці з прадпрыемствамі. Якасная падрыхтоўка спецыялістаў патрабуе выканання некалькіх умоў, без якіх немагчыма яе карэнае паляпшэнне.

Першая ўмова — гэта высокі ўзровень інфармаванасці прафесарска-выкладчыцкага саставу, кампетэнтнасці ва ўсіх навінках у галіне яго інтарэсаў.

Толькі пры гэтым магчыма апарэджваючая падрыхтоўка, пры якой выпускнік будзе па ўзроўню ведаў адпавядаць моманту прыходу на прадпрыемства, у КБ ці ў інстытут. Гэта асабліва важна для спецыялістаў, якія рыхтуюць сябе да работы ў сферы радыёэлектронікі.

Перабудова працы выкладчыка патрабуе і новага, творчага падыходу да кожных заняткаў, распрацоўкі новых метадычных дапаможнікаў, лабараторных устаноў, канспектаў лекцый... Пажадана перабудова адносінаў кожнага выкладчыка да сваёй дзейнасці, павелічэнне карыснага каэфіцыента сувязі паміж настаўнікам і вучнем на ўсіх прыступках універсітэцкай лэвіцы.

Другая ўмова — гэта самаадданая праца студэнтаў і аспірантаў па хутчэйшаму засваенню максімуму неабходных ведаў. Работа дысцыплінаваная, з пачуццём сур'езнай, дзяржаўнай адказнасці за выкананне дзяржаўнага абавязку на пасадзе студэнта ці аспіранта. Трэба лічыць, што пасля з'езда ў студэнта павінна з'явіцца, павінна выходзіць ім самім і калектывам групы, курса патрэбнасць да дакладнага планавання часу, умелага падзелу яго на «забаву» і «справу». Трэба выключыць



# САЮЗ НАВУКІ І ВІТВОРЧАСЦІ

Робататэхніка — маладая, буйна растуца галіна народнай гаспадаркі. Прагрэс у ёй вызначаецца ў першую чаргу хуткім прамысловым укараненнем навуковых распрацовак, падрыхтоўкай кваліфікаваных спецыялістаў.

Перспектыўнай і плённай формай супрацоўніцтва вышэйшых навучальных устаноў з прамысловасцю краіны з'явіліся вучэбна-навукова-вытворчыя аб'яднанні (ВНВА).

## ВНВА «БДУ — «ГРАНАТ»

ІНІЦЫЯТАМ стварэння другога ўніверсітэцкага ВНВА з навукова-вытворчым аб'яднаннем «Гранат», якое спецыялізуецца на распрацоўцы робатаў, стала кафедра кібернетыкі. 9 кастрычніка 1984 года адбылося першае пасяджэнне савета ВНВА. На ім было адзначана: «Асноўнай мэтай аб'яднання з'яўляецца далейшае ўдасканаленне падрыхтоўкі спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй, сумеснае правядзенне навукова-даследчых работ у галіне робататэхнікі і іх укараненне ў першую чаргу на НВА «Гранат», а таксама далейшае павышэнне ўзроўню ідэйна-выхаваўчай працы».

Актыўна ўключыліся ў работу аб'яднання факультэты радыёфізікі і электронікі, прыкладной матэматыкі, механіка-матэматычны, фізічны.

ВНВА адкрыла шырокія перспектывы па ўдасканаленню мэтай падрыхтоўкі спецыялістаў у галіне робататэхнікі. Распаўсюдзілася практыка фарміравання тэматыкі дыпломных і курсавых работ студэнтаў універсітэта на аснове канкрэтных вытворчых заданняў НВА «Гранат».

У 1984—1985 навучальным годзе кіраўнікамі 7 дыпломных работ былі зацверджаны вядучыя спецыялісты НВА. Практыкуюцца і іншыя формы далучэння іх да вучэбнага працэсу. Праведзена работа па вывучэнню перспектыв-

най патрэбнасці НВА «Гранат» у выпускніках БДУ імя У. І. Леніна.

Пашыраюцца сувязі ўніверсітэцкай навукі з цэхамі і лабораторыямі НВА «Гранат». У ходзе трох экскурсій прадстаўнікам прамысловасці былі прадэманстраваны распрацоўкі вучоных універсітэта, прааналізаваны магчымасці іх укаранення.

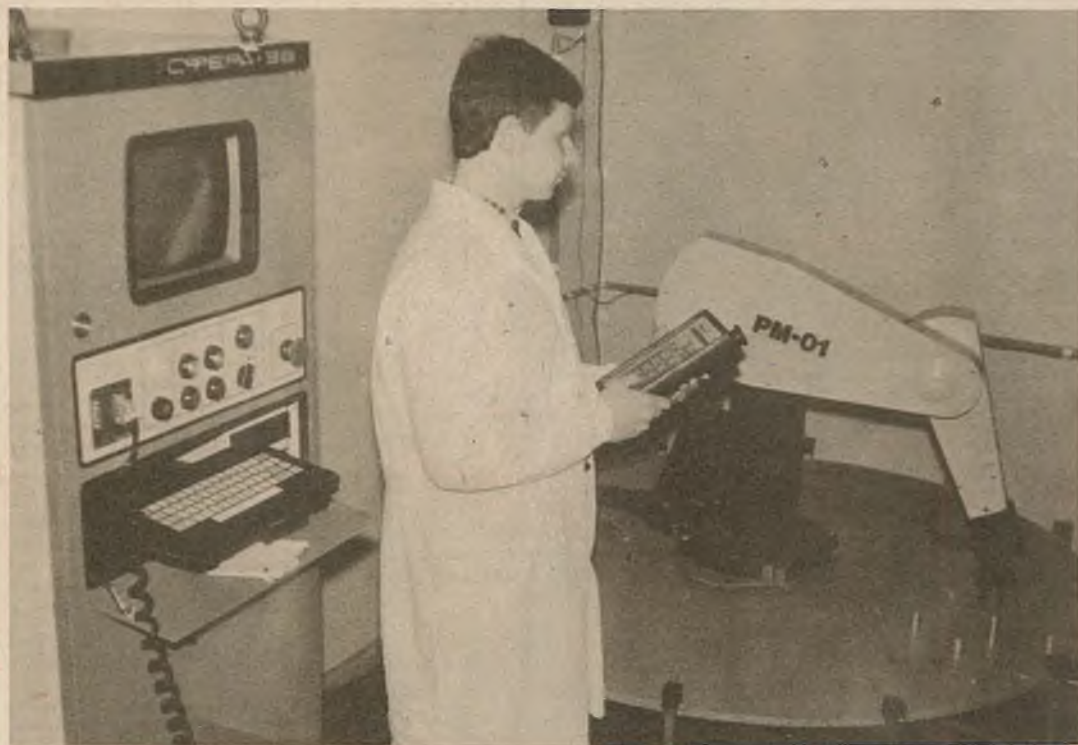
Сталі традыцыйнымі сумесныя навуковыя семінары на кафедрах. У верасні 1985 года кафедрай кібернетыкі сумесна з НВА «Гранат» арганізаваны і праведзены Усесаюзны семінар. У 1986 годзе плануецца правядзенне шэрагу навукова-матэматычных семінараў па пытаннях мэтай падрыхтоўкі спецыялістаў у галіне робататэхнікі.

З моманту стварэння ВНВА прайшло больш года. На нарадзе аб'яднання ў лютым абмеркаваны былі вынікі яго работы. Былі адзначаны добрыя пачынанні, крытычна прааналізаваны недахопы. Наперадзе ў ВНВА новыя цікавыя справы, распрацоўкі. Сёння, калі ўзяты курс на паскарэнне, работа аб'яднання атрымала новы імпульс. Думаецца, што вынікі ў будучым будуць станоўчымі і важкімі.

**І. ШАЛАТОНІН,**  
асістэнт кафедры  
кібернетыкі.

**НА ЗДЫМКУ:** асіпірант І. Прамчык праграмуе робата ў рэжыме навучання.

Фота А. ВАЛОШЫНА.



## РАЎНЕННЕ — НА ПРАВАФЛАНГОВЫХ!

Працэс навучання, які не мае творчага зараду, павінен раней ці пазней ператварыцца ў шкалярства. Дзе браць гэты творчы зарад? Як захаваць яго ў рабоце? Пытанні не з простых. Адказы на іх я прапаную шукаць у студэнтаў у першую чаргу. Бо дастаткова адзін раз паглядзець на студэнцкі састаў нашага факультэта для таго, каб заўважыць дзіўчат і юнакоў, якія з сесіі ў сесію атрымліваюць выдатны адзнакі.

волакам, узнікае пытанне, ці сапраўды ён хоча стаць спецыялістам у выбранай ім самім галіне ведаў. На яго не будзе адзначнага адказу. Але калі атрыманы

рыхтоўку і актыўны ўдзел у Днях факультэта, і ўдзел у мастацкай самадзейнасці, і ў навуковых канферэнцыях, і падрыхтоўку рэфератаў, справаздач, артыкулаў... Некаторым студэнтам і ўявіць цяжка, што гэта можна ўсё паспець зрабіць.

Сціпла суадносячы свае задачы па той частцы сіл, якой, на іх погляд, яны валодаюць, вядуць такія студэнты разлічаны вобраз жыцця, больш задаючы пытанні, чым знаходзячы адказы. А пасля назавуць гэты час «студэнцкімі гадамі». І, што самае страшнае, будуць недалёка ад прауды.

Я часта ўдумваюся ў заклік Уладзіміра Ільіча, які звернуўшы быў да моладзі тады яшчэ юнай Рэспублікі Саветаў. Тройчы паўтораю слова «Вучыцца!»

## ТВОРЧЫ

ГЭТА НАШ правы фланг. Сярод іх А. Бяляўскі, А. Манорык, Т. Гарбаценкава, С. Дзегцярова, А. Пальчэўскі, І. Клімчынін, Н. Штырова і іншыя. Вынікі іх вучобы дастойныя тых патрабаванняў, якія прад'яўляе да ведаў студэнта сённяшні дзень. Іх прыклад павінен стаць прадметам інтарэсу ўсіх.

Чаму пры адных і тых жа ўмовах мы атрымліваем розныя вынікі? «Розныя здольнасці», — скажаце вы. А я скажу: розны творчы зарад!

Маладосці ўласціва захопленасць, яе сілу цяжка з чым-небудзь параўнаць. Калі яна ахоплівае чалавека, ён здольны на вялікую працаздольнасць, дзіўнае вынаходніцтва, узнёслую працу. Калі да вывучэння працэсу курсу прыходзіцца студэнта цягнуць сябе, як гавораць,

## ЗАРАД —

непажаданы — значыць патрэбна біць трывогу. Заспакоенасць можа выбраць чалавек маладушны, слабы ад прыроды. Такому наўрад ці ёсць рацыя займацца далей гэтай справай. Пра такога я гаварыць не буду.

А як крайнюю яму процілеглаць прыклад ў прыклад ланіскага стыпендыята, студэнта ІV курса І групы Аляксандра Бяляўскага.

Маё знаёмства з Сашам адбылося два гады назад, і спачатку, прызнаюся, нават яго незвычайнае рухомасць не ўразіла. Але пасля яна нараджала ўсё: і работу ў штабе «КП» факультэта, і работу ў галінавай СНДД, пад-

## КОЖНАМУ!

памножыла значнасць гэтай работы для маладых людзей і дала адукаваемаму важнасць зместу, які быў укладзены ў яго. Значнасць гэтых слоў неўміручая. Ад таго і радуецца поспеху ў вучобе. Яны акрыляюць. І няхай гэтая ўзнёсласць будзе агульнай для ўсіх!

**У. СІДАРОВІЧ,**  
сакратар камітэта камсамола  
факультэта радыёфізікі  
і электронікі.

## ТВАЕ ВЫКЛАДЧЫКІ, СТУДЭНТ

# СЛОВА ПРА НАСТАЎНІКА

Галоўным крытэрыем работы кожнага факультэта з'яўляецца якасць падрыхтоўкі маладых спецыялістаў. У большай ці меншай ступені, цалкам ці нейкай сваёй гранню гэта праблема заўсёды на парадку дня пасяджэнняў савета факультэта, партыйных і вытворчых сходаў. Як павысіць якасць вучэбна-выхаваўчага працэсу? Як узяць паспяхова студэнта?

ЦЕНТРАЛЬНАЙ фігурай вучэбна-выхаваўчага працэсу з'яўляецца выкладчык. Таму іменна яму неабходна ў першую чаргу самому адказаць на гэтыя пытанні, знайсці сваё рашэнне праблемы, мабілізаваць свае ўнутраныя рэсурсы. Яшчэ ў больш вострай форме гэтыя пытанні паўстаюць перад маладымі выкладчыкамі, якія робяць першыя самастойныя крокі. У іх яшчэ няма гатовых рэцэптаў: як цікава выкласці лекцыйны матэрыял, як карысна правесці семінары, як эфектыўна арганізаваць лабараторны практыкум? Бадай, у кожнага асіпіранта і асіпіранта нашага факультэта ёсць мара авалодаць такім высокім прафесіяналізмам выкладчыка і аўтарытэтам, якія ёсць, напрыклад, у А. М. Широкава, М. М. Паснова, А. С. Міхалева, Б. М. Краснагалава, В. І. Кузьміча.

Васіль Іосіфавіч Кузьміч звязаны з факультэтам радыёфізікі і электронікі фактычна з першых, самых складаных дзён існавання факультэта. У 1976 годзе адначасова з факультэтам была адкрыта і кафедра фізікі, першым загадчыкам якой стаў дацэнт В. І. Кузьміч. Загад рэктара не надта быў шчодрым: на кафедры чатыры выкладчыкі і два лабаранты. Першыя крокі рабіліся цяжка: не было плошчаў для вучэбных лабараторыяў, адчуваўся востры недахоп абсталявання. І самае галоўнае — неабходна было ствараць працаздольны калектыў аднадумцаў, а ў кожнага выкладчыка былі свае навуковыя інтарэсы, не ва ўсіх яшчэ хапала выкладчыцкага вопыту.

У працэсе навучання кафедры было выдзелена асаблівае месца: забяспечыць вучэбны працэс па курсу агульнай фізікі і асобных раздзелах курса тэарэтычнай фізікі на дэбным і вярчым аддзяленнях факультэта. Такім чынам, кафедра павінна стварыць неабходны агульнатэарэтычны фундамент для вывучэння радыёфізічных дысцыплін і дысцыплін па спецыяльнасці. А для гэтага ў першую чаргу неабходна навучыць студэнта першага курса працаваць па-універсітэцку: працаваць на лекцыі і ў лабараторыі, з канспектам лекцый, з падручнікам і манэграфіяй. Іменна таму Васіль Іосіфавіч арыентаваў навуковую работу на кафедры на ўдасканаленне зместу і метадыкі выкладання курса агульнай фізікі для студэнтаў радыёфізічных спецыяльнасцей універсітэтаў.

За першыя пяць год сваёй дзейнасці кафедра зрабіла шмат: па ўсіх раздзелах курса агульнай фізікі створаны лабараторны практыкум, выкладчыкамі кафедры распрацаваны эфектыўныя метадыкі правядзення лекцыйных, практычных, лабараторных заняткаў. Калектыў «зайграў», і першая скрыпка ў ім належыць В. І. Кузьмічу.

Поспех або няўдача выкладання ў многім вызначаюцца асаблівымі якасцямі выкладчыка. Які ж патрабаванні да лектара прад'яўляе Васіль Іосіфавіч? Высокая кваліфікацыя, глыбокая тэарэтычная падрыхтоўка, усебаковае вывучэнне ўсіх сумежных



дысцыплін. І абавязковым з'яўляецца правядзенне выкладчыкам самастойных даследаванняў па навуковай праблематыцы свайго курса. Гэтымі рысамі і характарызуецца стыль выкладання В. І. Кузьміча.

Яго асноўныя навуковыя работы адносяцца да аднаго з раздзелаў тэарэтычнай фізікі — статыстычнай тэрмадынамікі, таму Васіль Іосіфавіч у сваёй выкладчыцкай дзейнасці асноўную ўвагу надае малекулярнай фізіцы. Курс лабаратарных працэсў на, лагічна. Кожнае вывучаемае пытанне разглядаецца глыбока і ўсебакова з прыцягненнем значнага тэарэтычнага матэрыялу, які падаецца выразна і без шкоды для строгасці выкладання.

У засваенні лекцыйнага матэрыялу Васіль Іосіфавіч адводзіць рашаючую ролю практычным заняткам і лабараторнаму практыкуму. Ён старанна падбірае задачы да практычных заняткаў, пад яго непасрэдным кіраўніцтвам былі распрацаваны і пастаўлены лабараторныя работы. Высокі ўзровень выкладання і пэўная складанасць матэрыялу нараджае і высокі ўзровень патрабавальнасці. Заняткі, якія праводзіць Васіль Іосіфавіч, вызначаюцца строгасцю, якая не дае нават гранічыць з педантычнасцю.

Гэта прымушае студэнта працаваць увесь год, а не адкладаць вывучэнне курса на сесію. На экзамене выпадковасцей у Васіля Іосіфавіча не бывае. Ён вядзе практычныя і лабараторныя заняткі фактычна ва ўсіх групах, працуе на працягу семестра з кожным студэнтам. Такім чынам, рашаецца яшчэ адно цяжкае пытанне акадэмічнай работы — наведванне заняткаў. Па курсу малекулярнай фізікі праблем такіх няма. «Кузьмічоўская кухня» (ёсць на факультэце і такі педагогічны тэрмін) прыносіць свае вынікі: да сесіі студэнт прыходзіць ужо з засвоеным матэрыялам і добра зачытаным канспектам лекцый. А ці не гэта з'яўляецца умовай паспяховага здачы экзаменаў?

Высокая выкладчыцкая кваліфікацыя, шчырасць, прычэпнасць... За гэта паважаюць Васіля Іосіфавіча Кузьміча студэнты, таварышы па рабоце.

**В. МАЛАФЕЕУ,**  
асіпірант кафедры  
кібернетыкі факультэта  
радыёфізікі і электронікі.

Кафедра кібернетыкі ў 1985 годзе аформіла 21 заяўку на магчымых вынаходніцтваў з 40 тых, якія былі адрасаваны ў цэлым па факультэту, атрымала пры гэтым 7 станоўчых рашэнняў. У чым сакрэт гэтага поспеху? Каб раскрыць яго, лепшых вынаходнікаў кафедры А. С. Міхалёў, С. Сідарук, І. Чушанкоў адказалі на прашанне-смыслы пытанні:

## Як зрабіць вынаходніцтва?

**ІНТЭРВ'Ю З КАМПЕТЭНТНЫМ СУБ'ЯСЕДНІКАМ**

— Калі і ў сувязі з чым Вы сталі вынаходнікам?

**А. С. Міхалёў:**

— Вынаходзіць пачаў яшчэ ў аспірантурі Ленінградскага электратэхнічнага інстытута імя У. І. Ульянава-Леніна ў 1964 годзе, атрымаўшы і апрацаваўшы новыя арыгінальныя тэхнічныя рашэнні па кіраванню асінхронным двухфазным рухавіком па абедзвюх абмотках ад аднаго ўзмацняльніка. Гэтыя рашэнні склалі аснову кандыдацкай дысертацыі, але не былі аформлены ў выглядзе вынаходніцтва да 1971 года. Пакуль не адбылося знаёмства з майм аспірантам-завочнікам В. Я. Агеевым, цяпер заслужаным вынаходнікам РСФСР. Ён навуцый мяне тэхналогія аформлення заявак, і сёння я ўжо маю каля 70 аўтарскіх пасведчанняў, сам з'яўляюся заслужаным вынаходнікам СССР.

**С. Сідарук:**

— Стаць вынаходнікам мяне прымусіла само жыццё. У працэсе самастойнай працы непазбежна з'яўляюцца новыя тэхнічныя рашэнні, накіраваныя на паляпшэнне тых ці іншых параметраў праектуемых прылад, застаецца толькі іх аформіць належным чынам.

**І. Чушанкоў:**

— На першым курсе была паслана першая заяўка на вынаходніцтва. Яна з'явілася аформленай тэхнічнага рашэння, якое ўзнікла ў працэсе працы над курсавой.

— У чым, на Ваш погляд, асаблівасці вынаходніцкай творчасці?

**А. С. Міхалёў:**

— Сапраўдны вынаходнік, як мне здаецца, не павінен успрымаць любыя вынікі ў навуцы і тэхніцы як непарушыныя догмы, а пастаянна спрабаваць іх удасканаліваць.

**С. Сідарук:**

— Асноўная асаблівасць вынаходніцкай творчасці — яе калектыўны характар. Пры сучаснай спецыялізацыі тэхнічных навук аднаму чалавеку цяжка часам прапанаваць сярод шэрагу існуючых рашэнняў што-небудзь новае.

— Успомніце свае пачуцці, калі Вы атрымалі першае аўтарскае пасведчанне?

**А. С. Міхалёў:**

— Дастаткова прыемныя эмоцыі, аднак значна прыемней былі пачуцці, калі ўпершыню створаная схема запрацавала ў мяне на стала ў 1964 годзе.

**С. Сідарук:**

— Першае станоўчае рашэнне на выдачу аўтарскага пасведчання прынёсла вялікую радасць. Было нават некалькі незвычайна ўсведамляючых, што ты змог прапанаваць нешта новае.

— У якіх умовах Вашы вынаходніцтва наараджаюцца хутчэй, з большым поспехам?

**А. С. Міхалёў:**

— Ва ўмовах своеасаблівага інтэлектуальнага спаборніцтва з калегамі па рабоце, калі кожны імкнецца ўнесці свой уклад у рашэнне чарговай задачы. Люблю



таксама абкатваць «моцныя архіхі» практычна ў любых умовах, але дэталёва вяду запісы ўсіх рашэнняў і задач у сваіх шматлікіх дзённіках.

**С. Сідарук:**

— На мой погляд, аснова поспеху ў вынаходніцтве — калектыўная творчасць. Калектыўнае вынаходніцтва часта дапамагае па-новаму глянуць на праблему, знайсці правільнае рашэнне.

**І. Чушанкоў:**

— У ходзе абмеркавання шляхоў рашэння задач з калегамі.

— Якія ў Вас планы ў вынаходніцкай дзейнасці на XII пяцігодку?

**А. С. Міхалёў:**

— Захапіць вынаходніцкай дзейнасцю ўсіх супрацоўнікаў кафедры.

**С. Сідарук:**

— У далейшым разлічваю афармляць каля 8—10 заявак у год. Аднак напісанне заявак не з'яўляецца для мяне самамэтай, а хутчэй сродкам для апрацоўкі новых тэхнічных рашэнняў з іх паслядоўным выкарыстаннем у народнай гаспадарцы.

**Запісала  
Г. ЯЎДАСЕВА.**

**НА ЗДЫМКУ:** нарада вынаходнікаў кафедры кібернетыкі — загадчык кафедры прафесар А. С. Міхалёў, аспіранты С. Сідарук, І. Чушанкоў, інжынер В. Кузьмянкоў.

**Фота А. ВАЛОШЫНА.**

### КАМСАМОЛЬСКАЕ ЖЫЦЦЁ

Камсамольская арганізацыя выкладчыкаў і супрацоўнікаў факультэта радыёфізікі і электронікі мае добрыя рахункі карысных і сур'ёзных спраў. 26 навуковых артыкулаў нашых камсамольцаў надрукаваны ва ўсесаюзных і рэспубліканскіх часопісах, 60 дакладаў зроблена на навукова-тэхнічных канферэнцыях, пададзена 34 заяўкі на прапануемыя вынаходніцтва і атрымана 12 станоўчых рашэнняў на выдачу аўтарскіх пасведчанняў, 4 экспанаты, у распаўсюдзі і стварэнні якіх удзельнічалі камсамольцы, былі прадстаўлены на рэспубліканскіх выстаўках. Актыўны ўдзел прымаюць маладыя выкладчыкі, супрацоўнікі і аспіранты ў далучэнні студэнтаў да навуковай працы: нашымі камсамольцамі ажыццяўляецца кіраванне 6 СНДЛ, 10 навуковымі гурткамі, калектыўнай радыёстанцыяй.

**ДОБРЫ ПРЫКЛАД** у рабоце. у выкананні сваіх грамадскіх даручэнняў паказваюць камуніст І. Шалатонін, камсамольцы С. Трухан, В. Вашкевіч, П. Каржукоў, А. Ліпніцкі, І. Заліўскі, А. Зубрыцкая. Радасным з'яўляецца той факт, што ў ліку пераможцаў сацыялістычнага спаборніцтва факультэта ёсць і камсамольцы — І. Чушанкоў, С. Сідарук, якія за першы год аспірантурі дабіліся сур'ёзных і значных вынікаў. Аднак, нягледзячы на гэтыя станоўчыя вынікі, грамадска-палітычная атэстацыя прадэманстравала шэраг сур'ёзных праблем, якія стаяць перад намі. 40 працэнтаў камсамольцаў не маюць пастаянных грамадскіх даручэнняў. Такім чынам, знаходжанне ў радах ВЛКСМ абмя-

жоўваецца толькі ўплатай членскіх узносаў і забываецца пры гэтым, што член ВЛКСМ абавязаны прымаць актыўны ўдзел у рабоце камсамольскай арганізацыі. На жаль, не выключаны ў нас выпадкі парушэнняў унутрысаюзнай дысцыпліны. Толькі на пасяджэнні камсамольскага бюро ў сакавіку спгананні былі аб'яўленыя шасці камсамольцам. У апошні час у састаў нашай арганізацыі ўлілася вялікая група маладых супрацоўнікаў і аспірантаў, выпускнікоў факультэта. Прычым усе яны з'яўляліся лепшымі студэнтамі, актывістамі. Ад іх мы можам патрабаваць актыўнай працы ў нашай камсамольскай арганізацыі. Аднак, на жаль, гэта не з'яўляецца

правілам. Некаторыя маладыя супрацоўнікі, якія нядаўна прыйшлі на кафедру або ў лабараторыю, абмяжоўваюць сябе толькі выкананнем сваіх непасрэдных службовых і вытворчых абавязкаў. Характэрным прыкладам у гэтым з'яўляецца камсамольскан група кафедры ЭММ (групкамсорг П. Пахытых). Узровень грамадска-палітычнай актыўнасці камсамольцаў гэтай групы, як

магчымым, а эфектыўнай сістэмы часовых камсамольскіх даручэнняў ніводная група не распрацавала. Вось і атрымліваецца, што на грамадска-палітычнай атэстацыі гэтым камсамольцам, акрамя як аб павышэнні свайго адукацыйнага узроўню, сказаць няма чаго. Ды і тут асабліва пахваліцца няма чым. бо выходзіць, што адзнака «здавальняячая» найчасцей сустракаецца. Гэта становіцца

## ЗА СПРАВУ!

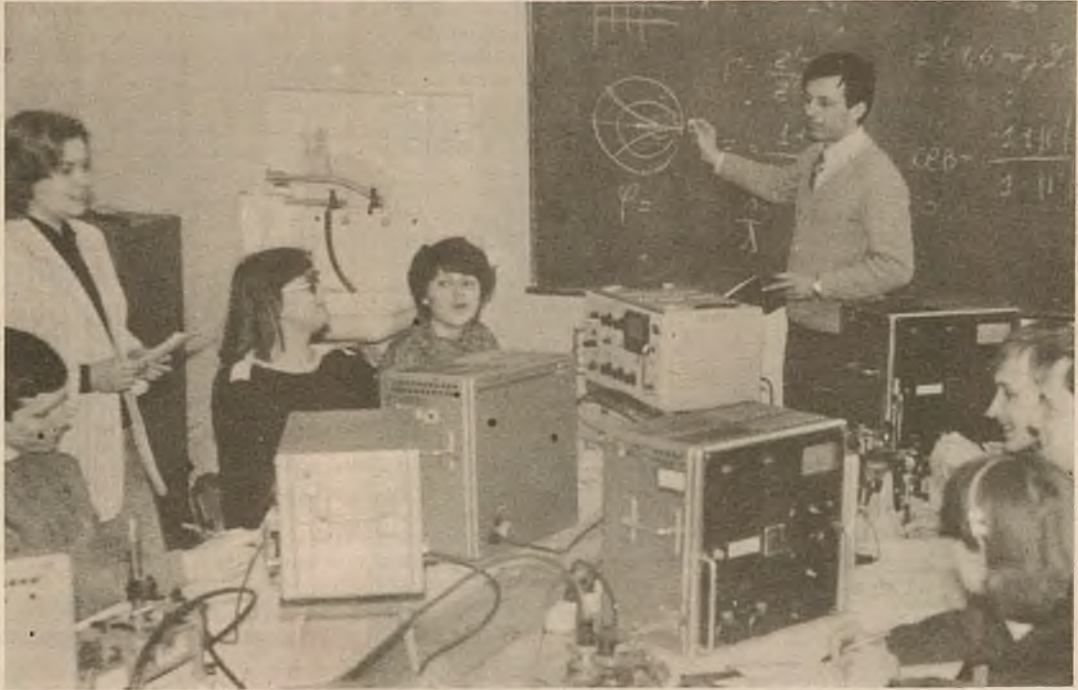
прадэманстравалі вынікі працы за 1985 год, аказаўся самы нізкі. Трэцяя частка камсамольцаў мае пастаянныя грамадскія даручэнні, камсамольскае жыццё групы абмяжоўваецца толькі сходамі. Астатняе ідзе самацёкам. У многім гэта вызначаецца пазіцыяй групкамсорга, які разглядае грамадскую работу як нейкі прыдатак, што адмае час. А у студэнцкіх ж гады Павел быў намеснікам сакратара камітэта камсамола факультэта. У чым прычына такой метамарфозы? Другой сур'ёзнай праблемай з'яўляецца ўдзел у грамадскай рабоце камсамольцаў, якія займаюцца на вячэрнім аддзяленні. Значная колькасць «вячэрнікаў» у камсамольскай групе кафедры радыёфізікі. Загрузіць пастаяннымі даручэннямі студэнта-вячэрніка не прадстаўляецца

нас не павінна задавальняць, для эфектыўнай працы на нашым факультэце «троечных» ведаў яўна недастаткова. У цяперашні перыяд, калі па ўсёй краіне разгарнулася вывучэнне матэрыялаў ХХVII з'езда КПСС, кожная камсамольская арганізацыя, кожны камсамалец павінны вызначыць сваё месца і свае задачы, якія вынікаюць з гістарычных рашэнняў з'езда. Канкрэтныя справы намецца наша арганізацыя: актывізаваць работу СНДЛ і навуковых гурткоў, павысіць якасны узровень шэфскай работы, аказаць дапамогу штабу працоўных спраў факультэта і падрыхтоўцы працоўнага семестра. Нягледзячы на высокае месца, якое займае факультэт па арганізацыі НДРС, неабходна прызнаць,

што эфектыўнасць СНДЛ яшчэ невысокая і тут выкарыстаны далёка не ўсе рэзервы. На парадку дня ў нас стаіць стварэнне навуковага атрада. Пачынальнікам у гэтай справе павінен стаць камсамад, а рэалізацыя гэтага плана практычна магчыма ў рамках існуючага дагавора з ВА «Інтэграл». Уся справа за камсамольскай арганізацыяй кафедры фізічнай электронікі. Не ўсе магчымасці выкарыстоўваюцца намі і ў шэфскай рабоце. Яна можа стаць больш асэнсаванай, калі мы адгукнёмся на заклік Рэспубліканскай станцыі юных тэхнікаў і дапаможам у арганізацыі тэхнічных гурткоў. Тым больш, што некаторы вопыт у гэтым у нас ёсць — трое нашых юнакоў ужо кіруюць тэхнічнымі гурткамі. Наш факультэт мае добрыя традыцыі будаўніцтва. Ю. Варатніцкі, У. Гафановіч, В. Дубоўскі і іншыя неаднаразова працавалі ў СБА, у значных штабах. Намаганнямі іменна іх мы плануем павысіць эфектыўнасць падрыхтоўкі студэнцкіх атрадаў да працоўнага семестра. Відэаважна, што ёсць у нас умовы, каб перамагчы абставіны, вырашыць праблемы. Першы крок зроблены — гэтыя пытанні ў мінулым месяцы абмеркавалі на групавых камсамольскіх сходах. А зараз — за справу!

**В. МАЛАФЕЕЎ,**  
сакратар камсамольскай арганізацыі супрацоўнікаў факультэта радыёфізікі і электронікі.

### ВУЧОБА — ГАЛОЎНАЯ ПРАЦА СТУДЭНТА



**НА ЗДЫМКУ:** заняткі па радыёфізічнаму прыткуму ў першай групе IV курса вядзе асістэнт кафедры радыёфізікі У. С. Курыла. **Фота А. ВАЛОШЫНА.**

## Сябруем са спортам

Фізічную культуру студэнтаў на факультэце разглядаюць як сродак аптымізацыі распарадку дня, актыўнага адпачынку, здаровага вобраза жыцця і павышэння працаздольнасці на працягу ўсяго перыяду навучання ў ВДУ. З гэтай мэтай дэканат, камітэт камсамола, спартыўнае бюро на працягу навуцальнага года праводзяць розныя спартыўна-масавыя мерапрыемствы з удзелам студэнтаў усіх курсаў, а таксама прафесарска-выкладчыцкага саставу. Музыка, гарачая гарбата, торты для пераможцаў і прызеўраў спаборніцтваў ствараюць атмасферу дружбы, заюць зары бадзёрасці, дазваляюць бліжэй пазнаць аднаго ва ўмовах спартыўнай барацьбы, згуртавуюць калектыў.

### ТВОЙ ВОЛЬНЫ ЧАС — ТВАЁ БАГАЦЕ

ТОЛЬКІ ў гэтым навуцальным годзе практычна кожны студэнт факультэта мог выпрабаваць сябе ў кросе, ваенізаваным бегу, спартыўным арыентаванні, бегу на лыжах. А пераможцы ў старэйшай узроставай групе прафесар А. С. Міхалёў, намеснік дэкана С. Г. Някляеў, загадчык лабараторыі Э. Г. Сяргеу даюць прыклад студэнтам моцным здароўем і высокай працаздольнасцю. У вячэрні час спартыўная зала факультэта прымае аматараў ігравых відаў спорту, тых, хто жадае займацца штангай. Зборныя каманды курсаў і вучэбных груп рэгулярна праводзяць свае першынствы па ва-

лейболу, баскетболу, міні-футболу, шахматах. А матчавыя сустрэчы з курсантамі Мінскага ВІЗВ пераважна адбываюцца ў сапраўднае спартыўнае свята. Гэтыя і іншыя спаборніцтвы дазваляюць паспяхова камплектаваць і папаўняць зборныя каманды факультэта для удзелу ў спартыўных змаганнях універсітэта. Практычна па ўсіх відах спорту, якія культывуюцца ў БДУ, каманды факультэта былі пераможцамі і прызеўрамі.

**В. ЖУКАЎ,**  
намеснік дэкана па спартыўнай рабоце факультэта радыёфізікі і электронікі.

# ПРОБЛЕМА?

**АНТИЧНЫЯ** багні Франсуа Бушэ змяняліся сонечна-жоўтымі «Сланечнікамі» Ван Гога. Экзатычныя тайянікі Поля Гагена — загадкавай усмешкай Джаконды. Не, гэта не парызскі Луір. Гэта — вясковая школа. У Зембіне Барысаўскага раёна. А карцінная галерэя ў ёй — падарунак зямлячкі Надзеі Хадасевіч-Лежэ. Калекцыя выдатных рэпрадукцый шэдэўраў сусветнага жывапісу.

Я была ў гэтай школе некалькі гадоў назад у сяброўкі-настаўніцы. Захоўваю бланот, у якім занатаваны размовы з вучнямі і педагогамі. Вось некалькі запісаў:

— Ці даўно ў школе гэта калекцыя? — спыталася ў дзесяцікласніцы-выдатніцы.

— Напэўна, даўно. Я прыйшла вучыцца ў першы клас, яна ўжо была.

— А рэпрадукцыі якіх карцін ёсць у вашай галерэі?

— «Джаконда» ёсць Леанарда да Вінчы... Яшчэ... Наогул, усе карціны вельмі каштоўныя. Гэта шэдэўры...

— Якія з іх табе асабіста больш падабаюцца?

— А каго з рускіх мастакоў ты ведаеш?

— Рэгіна... Левітана... Ці гэта не рускі?... Наогул, я мастацтвам не захопляюся. Я больш «Песняроў» люблю.

Другая дзесяцікласніца — экскурсавод школьнай галерэі — мастацтвам захоплялася. Я прасіла яе правесці са мной экскурсію. Яна заняла ў нас пяць мінут. Дзяўчына выцягнула з кішэнкі выразку з раённай газеты і пераказала тэкст замяткі аб школьнай галерэі.

— Можа, ты раскажаш што-небудзь, ну, хоць бы пра «Джаконду»?

— Я не раскажваю. Я раблю агульны агляд.

Потым я спытала дзесяцікласнікаў аб галерэі, аб любімых мастаках. Адзін клас — усе трыццаць чалавек — назвалі Рэгіна. Другі — усе трыццаць чалавек — Сурыкава. А пра галерэю самы вычарпальны адказ быў: «У ёй сабраны шэдэўры сусветнага жывапісу. Карціны падарыла школе мастачка Хадасевіч-Лежэ». Некаторыя, праўда, лічылі яе «мастак Лежэ-Хадасевіч».

Вось так. Не буду надакучваць чытачам дыялогами, якія я вяла тады з настаўнікамі, намеснікам дырэктара на выхавачай рабоце. Не буду выкладаць свае вывады наконт важнасці эстэтычнага ўзрушэння, якога за дзесяць гадоў вучобы не адбылося ў душах школьнікаў, хоць магчымасці для гэтага былі найлепшыя. Не буду разважаць аб тым, што яны не адкрылі для сябе не толькі загадкавай усмешкі «Джаконды», якая была столькі гадоў побач з імі, не толькі мастацтва. У многім яны не адкрылі саміх сябе. Магчыма, таго галоўнага ў сабе, што магло б стаць апорай і падтрымкай у дарослым жыцці.

Скажу пра іншае. Сярод трох дзесяткаў настаўнікаў не знайшося ніводнага, хто б дапамог ім зрабіць гэтыя адкрыцці. Настаўнікаў, якія вучыліся ў інстытутах і ўніверсітэтах. Вучыліся, акрамя як на факультэтах матэматыкі, хіміі, літаратуры, яшчэ і на факультэтах грамадскіх прафесій. І атрымалі «другую прафесію»: лектар, кіраўнік гуртка мастацкай самадзейнасці, інструктар па спартыўнай рабоце, мастацтвазнавец. Мая сяброўка, настаўніца рускай мовы і літаратуры, атрымала, дарэчы, апошняю. І наогул мастацтвам цікавілася. На выстаўку Рэрыха, памятаю, разам у чарзе стаялі. Экскурсавадом працавала — вазіла групы ў Маскву, Ленінград. А Трашцякоўка, Эрмітаж, Рускі му-

зей — галоўнае ў кожнай экскурсійнай праграме.

— Чаму не арганізуеш гурток у школе ці аматарскае аб'яднанне? — спытала я яе тады.

— Гурток, аб'яднанне — гэта ж не ўрок правесці, не разавую гутарку. Хто яго ведае, чым з імі займацца ў тым гуртку і як... Ды

спортам ніколі не займалася. І не дзе ў сярэдзіне дыстанцыі... лепш не ўспамінаць! Задыхалася, падала, плакала. А ў скронях стукала: «Дзеці смяцца будуць!»

Дзеці не смяліся. Паднімалі сваю знясіленую важатую, цягнулі пад рукі, падбальвалі: «Ну, яшчэ крышачку! Хутка фініш!» І зараз, калі Таццяна піша ўжо дыпломную работу, калі праз некалькі месяцаў пачнецца самастойная праца, яна шчыра прызнаецца:

— Не ведаю, што рабіць з вучнямі пасля ўрокаў. Чым і, галоўнае, як зацікавіць — проста не ўяўляю. Гутаркі? Дык іх і на ўроках хапае...

А ўявіць гэта павінен быў дапамагчы факультэт грамадскіх прафесій, навыкі, якія павінен атрымаць будучы настаўнік ужо ў

прафесій яны атрымліваюць. Напрыклад, спецыяльнасць арганізатараў гурткаў тэхнічнай творчасці. Якая гэта важная сёння справа — гаварыць не трэба. Але на кожныя 130 школьнікаў рэспублікі пакуль прыходзіцца адзін такі гурток. У дамах і палацах культуры толькі 15 працэнтаў гурткаў маюць тэхнічную накіраванасць. Пінск у гэтым сэнсе не выключэнне.

А хлопцы ў індустрыяльна-педагагічным, як кажуць, майстры на ўсе рукі.

— Практычных навыкаў у іх шмат, — лічыць намеснік дырэктара тэхнікума па вытворчаму навучанню Ю. Ф. Дворачкін. І загінае пальцы: — Спясарыць умеюць, кавальскія работы выконваюць моцна, зварачныя. Матацыкл вадзіць моцна.

раў аматарскіх аб'яднанняў на ФГП наогул не рыхтуюць.

Між тым, менавіта гэтыя аб'яднанні — галоўная і найбольш перспектыўная форма арганізацыі вольнага часу моладзі. З гэтым усе згаджаюцца. Усе — «за», каб кіраўнікамі гэтых фарміраванняў былі не «дзядзькі па сумяшчальніцтву», а студэнты. Але пакуль толькі 600 (!) студэнтаў з больш як 100 тысяч у рэспубліцы займалася гэтай справай у мінулым годзе. Сёння — яшчэ менш...

**Ш**то ж замянае будучым спецыялістам паспрабаваць сябе ў справе, якая мае непасрэднае дачыненне да іх прафесій? Правярыць на практыцы, як асвоіў на ФГП «другую прафесію»? Наогул, набіць нейкія карысныя навыкі хаця б у тым жа спартыўным арыентаванні, якое стала «кашмарам» для Таццяны Марчанка?

Прычын шмат. Першая, як мне здавалася, — не хапае часу. Многія, каго я аб гэтым пытала, згаджаліся. Але яшчэ больш студэнтаў не згаджаліся. І, напрыклад, сярод адказаў на пытанне аб вольным часе, якое я задала ў анкеце 50 студэнтам, — ніводнага, што час гэты аддаецца грамадска карыснай справе.

— Ніхто не прапаноўваў! — памятаеце, такі адказ далі аднакурсніцы Таццяны Марчанка, студэнты Пінскага індустрыяльна-педагагічнага тэхнікума.

І вось тут трэба ўдакладніць. Прапаноўваюць. Запрашаюць. Уносяць у планы работы камітэтаў камсамола. Але сапраўды жывой, дзейснай справай шэфская работа стала для нямногіх. Чаму? Напэўна, таму, што вядзецца яна пакуль што на ўзроўні заклікаў. Яе ўдасканаленне — на ўзроўні пажаданняў. А заклікамі і пажаданнямі абудзіць да творчай, ініцыятыўнай работы, ды яшчэ калі яна на грамадскіх пачатках... Не думаю, што гэта дасць плён, нават калі студэнт штодзённа будзе чуць гэтыя заклікі.

Дзе выйсе? Мне здаецца, настаў час дзяржаўнага падыходу да справы. Грамадскія пачаткі неабходна спалучаць з дзяржаўнай падтрымкай. Пакуль жа нарматыўна-юрдычных норм, якія б рэгламентавалі статус студэнта ў якасці кіраўніка гуртка або секцыі, няма. А значыць, няма і зарплат. Аплачваць такую работу — па вельмі сціплай тарафу — маюць права толькі ў ЖЭСах. Але ў гуртках пры ЖЭСах працуе вельмі мала студэнтаў. Каб зарабіць, большасць па-ранейшаму аддае перавагу «традыцыйнаму» спосабу: разгружоць вагоны на чыгуначнай станцыі. Ці... просяць грошы ў бацькоў.

Што лепш — гурток ці вагоны — трэба, мне здаецца, вырашаць сёння не толькі з пазіцыі рубля. Перш за ўсё з пазіцыі прафесіі, да якой рыхтуе сябе студэнт.

Не хачу выводзіць нейкую залежнасць: маўляў, трэба даць студэнту зарплату, ён пойдзе працаваць у гурткі і секцыі, атрымае там навыкі практычнай арганізатарскай работы, і калі пачне працаваць самастойна, ніякіх праблем у гэтым сэнсе ў яго не будзе. Будуць! Ды і не ўсіх студэнтаў прывябляць нават аплачваемая работа ў гуртку. Не ўсіх, але многіх. А гэта дало б магчымасць прыцягнуць да работы ў гуртках, аб'яднаннях, секцыях... ну, ва ўсякім разе, не 500—600 студэнтаў у рэспубліцы, як цяпер. Дало б магчымасць карысна праводзіць вольны час і значна большай колькасці школьнікаў, навучнікаў ПТВ, маладым рабочым. Бо пакуль па ўліковых даных больш як 900 тысяч юнакоў і дзяўчат праводзяць гэты час безкантрольна. Гэта зрабіла б больш эфектыўнай, практычна скіраванай і работу факультэтаў грамадскіх прафесій. А галоўнае — прынесла б больш карысці будучым вучням будучых педагогаў... Бо яны б здолелі навучыць не толькі фізіцы і літаратуры. Навучыць дзяцей таму ж спартыўнаму арыентаванню і харавым спевам. Мотасправе і бальным танцам. І загадкавую усмешку «Джаконды» дапамаглі б спасцігнуць...

Л. КУСЛІВАЯ.

## УСМЕШКА ДЖАКОНДЫ ў інтэр'еры студэнта прафесіі



і без гэтага спраў хапае...

**Х**АПАЕ спраў і ў сённяшніх студэнтаў. Настолькі хапае, што няма часу задумацца... аб будучай сваёй прафесіі. Аб яе, так сказаць, нефармальна гранях.

Таццяна Марчанка, студэнтка філалагічнага факультэта БДУ імя У. І. Леніна, задумалася аб гэтым, калі трапіла на практыку ў піянерскі лагер. Вучылася яна добра — ніводнай «тройкі» ў залікоўцы. А чым і як заняць дзядзей, аказваецца, зусім не ведала. Гутарку правесці? На якую тэму? Метадычка прапаноўвала «Хлеб — наша багацце». Правяла. Слухалі так-сяк... Расказала аб апошніх літаратурных навінках, якія сама чытала. Аб музыцы спрабавала гаварыць — сама закончыла музычную школу. Ды ўсё не тое штосьці атрымлівалася.

А потым...

— Потым быў кашмар! — прыгадвае Таццяна і твар яе становіцца пунсовым.

«Кашмар» абрушыўся ў выглядзе спаброніцтваў па спартыўнаму арыентаванню. Таццяна ўзначаліла свой атрад. Мужна бегла дыстанцыю, пакуль... хапала сіл. А іх хапіла ненадоўга —

час вучобы. Дзе атрымаць? Ды хоць бы ў гуртку, які студэнт можа весці ў падшэфнай школе, прафтэхвучылішчы, у дзіцячых пакоях пры ЖЭСах, дамах культуры. Можа, але...

З сотні аднакурснікаў Таццяны Марчанка ў такіх гуртках не працуе ніхто. А ёсць сярод студэнтаў і заўзятая тэатраль — самі пьесы пішуць. І пазты. Яе суседкі па інтэрнаткаму пакою спаваюць у народнай харавой капэле ўніверсітэта. Многія, вядома, займаюцца на факультэтах грамадскіх прафесій. І разам з дыпламамі атрымваюць пасведчанне аб сваёй «другой прафесіі». Якая, дарэчы, без гэтых самых практычных навыкаў можа стаць проста «мёртвым грузам». як для майёй сяброўкі-настаўніцы з Зембінскай школы.

**Д**ЫК што ж перашкаджае тычыным навыкі? Чаму не ідуць студэнты ў школьныя гурткі, у ПТВ, у ЖЭСы, у клубы і дамы культуры?

— Ніхто не прапаноўваў.

Ніхто не прапаноўваў весці гурткі і студэнтам Пінскага індустрыяльна-педагагічнага тэхнікума. Хаця на адным з аддзяленняў факультэта грамадскіх

А вось знайсці прымяненне сваім умениям — не могуць. Між тым як у суседнім прафтэхвучылішчы не могуць знайсці... кіраўніка мотагуртка. Тэхнікум жа, дарэчы, рыхтуе майстроў вытворчага навучання для сістэмы прафтэхадукцыі. Так што той жа гурток — будучы «хлеб» будучых выпускнікоў тэхнікума. І ці не прасцей паспрабаваць яго ўжо цяпер, пакуль яшчэ не атрымаў дыплом? І гэтак жа чынам прааналізаваць эфектыўнасць работы факультэтаў грамадскіх прафесій. Бо пакуль...

— Да нас даходзяць толькі чуткі, як выкарыстоўваюць выпускнікі сваю «другую прафесію», атрыманую на ФГП, — сказала намеснік дырэктара тэхнікума па выхавачай рабоце С. Ц. Роднева. — Дакладных даных, агульнай карціны ў нас няма. Зараз стварылі савет па сувязях з выпускнікамі. Будзем вывучаць гэта пытанне.

Згаджаецца, што эфектыўнасць ФГП, безумоўна, прасцей прааналізаваць на прыкладзе работы студэнтаў у гуртках, аматарскіх аб'яднаннях. Але прыгадвае, што толькі два гады назад пры домакіраўніцтве студэнты вялі радыёгурток. А арганізата-